

Академія наук вищої освіти України

Науково-інформаційний ВІСНИК

№ 5(66)
листопад-грудень

- В номері:**
- * Дорога освітянська громада!
 - * Вітаємо!
 - * Проблеми сьогодення
 - * До проблем реформування освіти і науки
 - * Мова – душа народу
 - * Нові публікації
 - * Постаті
 - * Хроніка
 - * Звіт про науково-організаційну діяльність АН ВО України в 2009 році
 - * Наші ювіляри
 - * Лист до редакції
 - * Цікаво знати

Київ – 2009

Друкується за ухвалою Президії АН ВО України від 20 листопада 2009 р. (протокол № 9)

Редакційна колегія: Дубина М.І., д.філол.н., проф. (голова); Зозуля І.С., д.м.н., проф.; Александров Є.Є. д.т.н., проф.; Андрейцев В.І., д.ю.н., проф.; Андрущенко В.П., д.філос.н., проф.; Говоров П.П., д.т.н., проф.; Горбачук І.Т., д.ф.-м.н., проф.; Грицаєнко З.М., д.с.-г.н., проф.; Жадько В.О., д.філос.н., проф.; Жеребко В.М., д.с.-г.н., проф.; Зверяков М.І., д.е.н., проф.; Зіменковський Б.С., д.фарм.н., проф.; Зінь Е.А., д.е.н., проф.; Євтушенко С.К., д.м.н., проф.; Ільницький І.Г., д.м.н., проф.; д.і.н., проф.; Кравців Р.Й., д.в.н., проф.; Кузнецов Ю.М., д.т.н., проф.; Курило В.І., д.ю.н., проф.; Литвин В.П., д.в.н., проф.; Мартиненко М.А., д.ф.-м.н., проф.; Михайленко В.Є., д.т.н., проф.; Мірошніченко С.І., д.т.н., проф.; Ніколайчук В.І., д.б.н., проф.; Падалка О.С., д.пед.н., проф.; Поляков М.В., д.ф.-м.н., проф.; Попов М.В., д.філос.н., проф.; Процюк Р.Г., д.м.н., проф.; Рудик С.К., д.в.н., проф.; Сіпітий В.І., д.м.н., проф.; Стецюк В.В., д.г.н., проф.; Табачников С.І., д.м.н., проф.; Товажнянський Л.Л., д.т.н., проф.; Тугай А.М., д.т.н., проф.; Хомич В.Т., д.б.н., проф.; Шакун В.І., д.ю.н., проф.; Шевчук С.В., проф. (відповідальний секретар).

Свідоцтво про державну реєстрацію – серія КВ №6664

від 31.10.2002 р.

© АН ВО України, 2009

Академія наук вищої освіти України

Голова редколегії – акад. Дубина М.І.

Редактор – акад. Шевчук С.В.
Коректор – Молдован М.В.
Набір та верстка – Тищенко Л.В.

Видання зареєстроване в Державному комітеті інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України свідоцтво серія КВ №6664 від 31.10.2002 р.

Видається українською мовою

Загальний тираж – 450 прим.

Адреса редакції 01054, м. Київ-54
вул. Тургенєвська, 11
офіс 1.1
т/факс: 486-89-16
Е-пошта: anvuz@ukr.net
сайт: www.anvou.org.ua

Редакція може не поділяти
точки зору авторів

*Друкується за ухвалою
Президії АН ВО України
від 20 листопада 2009 р.
(протокол № 9)*

© АН ВО України, 2009р.

ЗМІСТ

Дорога освітянська громада!	4
Вігасмо!	5
Проблеми сьогодення	6
До проблеми реформування освіти і науки	24
Назріли зміни.....	24
Мартиненко М.А. Чи заколосяться Болонські посіви на українському полі освіти?.....	49
Мова – душа гароду	64
Розмовляймо українською.....	64
Мацько Л.І. Функціональне поле української мови у структурах соціальної комунікації.....	68
Зупинити повзуче зросійщення.....	77
Українською заговорять у Кембриджі.....	94
Нові публікації	95
Сохни А. Інтеграція освіти і науки в європейську систему.....	95
марченко Л.П. Ферментативний апарат і активність травних ферментів у птахів різної трофічної спеціалізації в пренатальному і постнатальному онтогенезі.....	103
Грицаєнко З.М. Наукові дослідження проблемної лабораторії від МІНАПК України і новітні технології виробництва високоякісної продукції рослинництва.....	120
Михайленко В.Є. Десятиріччя української асоціації з прикладної геометрії.....	129
Постаті	135
Павло Кравчун.....	135
Людмила Юр'єва.....	140
Ніна Коль-Якимова.....	145
Нік Голоняк.....	148
Хроніка	151
Звіт про науково-організаційну діяльність АН ВО України в 2009 році	163
Наші ювіляри	254
Людвик Шимон.....	255
Барабаш Орест Юліанович.....	258
Лист до редакції	261
Цікаво знати	263

НІК ГОЛОНЯК

*І.Т.Горбачук, акад.,
Ю.А.Мусієнко, викл.*

Народився Нік Голоняк 3 листопада 1928 року в провінційному містечку в штаті Іллінойс. Батько Ніка Микола Голоняк, етнічний українець із закарпатського села, в 20-х роках минулого століття змушений був рятуватися від крайніх злиднів за океаном. Влаштувався працювати на вугільній шахті. Мати майбутнього видатного фізика також закарпатська українка, сирота. Її дядько, який виїхав з України до США ще до першої світової війни, запросив молоду дівчину до себе. Там вона познайомилась зі своїм майбутнім чоловіком Миколою Голоняком. Народився син. Хрестили його в українській греко-католицькій церкві та на американський лад назвали Ніком.

Сім'я Голоняків жила небагато. У США в цей час була криза, велика депресія, потім відновлення економіки, У шкільні роки юний Нік захоплюється технічними пристроями, радіотехнікою, фізикою. Разом з тим, для навчання і підтримки сім'ї доводилось під час канікул працювати на ремонтних роботах залізничної колії, пізніше, вже навчаючись в університеті, ремонтував дахи, працював на сталеливарному заводі, з часом став отримувати пристойну стипендію, підробляв лаборантом.

В університетах Америки високо цінують працьовитість, наполегливість і талант. В Іллінойському університеті в Урбан-Кампейн Нік Голоняк у 1950 році одержує диплом бакалавра, в 1951 – магістра. На талановитого студента звернув увагу і взяв до себе в аспірантуру американський фізик Джон Бардін. Він запропонував Ніку Голонякові зайнятися мало кому відомими на той час напівпровідниковими транзисторами. Як відомо, згодом напівпровідники в традиційній електроніці зробили справжню революцію, а Джон Бардін за розробку біполярного транзистора здобув Нобелівську премію і став одним із найзнаменитіших фізиків ХХ сторіччя. За результатами своїх

досліджень Нік Голоняк в 1954 р. здобуває ступінь доктора філософії, його запрошують до найбільш відомого в світі дослідницького закладу США Bell Labs. У цьому інституті лише Нобелівських лауреатів працювало 11 осіб. Якщо Джон Бардін провів свої дослідження на германії, то Нік Голоняк виготовив перший у світі транзистор із кремнію, що стало важливою віхою для швидкого розвитку комп'ютерних технологій. Саме ці розробки спонукали до народження Кремнієвої або Силіконової долини в США, яка і по сьогодні є світовим центром комп'ютерних систем і технологій,

Новим технічним винаходом Голоняка, що здобув всесвітнє визнання, став випромінюючий світлодіод, так званий Led-елемент. Ці надзвичайно економічні різних кольорів випромінювачі світла почали дуже швидко і широко використовуватись в самих різноманітних технічних, побутових виробках та пристроях в якості сигнальних лампочок холодного свічення: калькулятори, електронні годинники, телевізори, радіоприймачі, пральні машини, холодильники, інформаційні табло, автомобільні фари, світлофори тощо. У майбутньому сфера їх використання зростатиме, у тому числі і для економічного освітлення приміщень і вулиць замість ламп розжарювання. Такі лампи будуть мати малі розміри, довговічні, безпечні, міцні і економічні (вони майже повністю перетворюють електрику на світло – холодне свічення). Скорочення витрат енергії на освітлення становитиме до 90 раз.

Серед багатьох відкриттів і винаходів Голоняка особливе місце займають його дослідження в галузі напівпровідникових лазерів, які працюють у видимому світловому спектрі. Такі лазери зчитують інформацію з електронних носіїв, не пошкоджуючи їх. Ці відкриття стали основою створення компакт-дисків та DVD-пристроїв.

Нік Голоняк – професор, з 1963 року працює в Іллінойському університеті. Результати його роботи могли претендувати на Нобелівську премію. Однак за споріднені роботи з фізики цю нагороду здобула інша трійка вчених і серед них знаменитий санкт-петербурзький учений Жорес

Альфьоров. Разом з тим, Нік Голоняк здобув ряд найвищих нагород з усього світу: Японія нагородила його національною премією (аналог Нобелівської), президент США Буш-молодший нагородив Голоняка найвизначнішою науковою нагородою – Національною технологічною медаллю США (2002). Він одержав Почесну медаль IEEE (2003), Премію Лемельстон – МТІ (2004); одним із небагатьох здобув вшанування національної зали слави винахідників (2008).

В Росії на здобуття міжнародної премії «Глобальна енергія» після ретельного відбору було представлено 400 претендентів з усіх континентів, в тому числі 160 учених із Росії. В 2003 році президент Росії Володимир Путін в Блакитній залі Костянтинівського палацу Санкт-Петербурга у присутності наукової, культурної і політичної еліти Росії вручив премію трьом найвидатнішим, на погляд комітету на чолі з Жоресом Альфьоровим, сучасним ученим: Ніку Голоняку, Яну Дугласу та віце-президенту РАН Геннадію Месяцу.

І сьогодні 81-річний Нік Голоняк сповнений ідей, працює на повну силу. Інформаційна агенція США недавно повідомила: «Дослідники з університету штату Іллінойс повідомляють про розробку принципово нового напівпровідникового пристрою – світловипромінюючого транзистора. Група дослідників на чолі з Ніком Голоняком і Мілтоном Фенгом розробили, створили і вивчили властивості біполярного транзистора, який випромінює світло і який можна буде використовувати в пристроях для обробки сигналів. Учені вважають, що в перспективі, на основі таких пристроїв можливо буде створити інтегральні мікросхеми, де, як середовище для передачі інформації, використовуватимуться не електричні імпульси, поширювані дротами, а кванти світла – фотони».

Ніка Голоняка називають «батьком світлодіодів», він має більше 30 виключно важливих патентів на винаходи, які примножили славу науки і техніки, прославили США. А могли б прославляти Україну.